

ת"פ 43842/08/14 - מדינת ישראל - שלוחת תביעות ש" נגד נחמה רינקוף

בית משפט השלום בכפר סבא

ת"פ 43842-08-14 מדינת ישראל נ' רינקוף
בפני כבוד השופט אביב שרון

בעניין: מדינת ישראל - שלוחת תביעות ש"י המאשימה

ע"י ב"כ עו"ד רינת מזרחי סלומון

נגד

נחמה רינקוף הנאשמת

ע"י ב"כ עו"ד ליעד ידן

הכרעת דין

1. שוטרת ומתנדב עסקו ברישום דו"ח לנאשמת בגין עבירת תעבורה של חניה בחניית נכים. בנסיבות אלה, הטיחה הנאשמת בשוטרת ובמתנדב את האמירות הבאות: **"שתמותו בתאונת דרכים"; "אני אדליק כל יום שהילדים שלך ימותו בתאונת דרכים, את נאצית, את אפילו גרועה יותר מנאצית שתמותו"**. האם עברה הנאשמת עבירה של **העלבת עובד ציבור** בניגוד לסעיף 288 לחוק העונשין, תשל"ז-1977? זו השאלה העומדת להכרעה בתיק זה.

עובדות מוסכמות

2. חומר הראיות הוגש בהסכמה וממנו עולות העובדות הבאות:

א. ביום 23.6.14 בשעה 18:55 עסקו השוטרת שירלי פרץ והמתנדב זכריה בידי באכיפת חוקי התעבורה. הם הבחינו ברכב הנאשמת חונה בחניית נכים כשדולקים בו 4 אורות מהבהבים. לאחר כ-7 דקות יצאה הנאשמת מכיוון הבנק והשוטרת הסבירה לה את מהות העבירה והחלה ברישום דו"ח תנועה. תגובת הנאשמת כפי שנרשמה על גבי הדו"ח היתה: **"נכנסתי לכמה דקות לכספומט והיתה תקלה. הדלקתי הבהוב. אם היה בא נכה היה צופר. אתם נאצים שהילדים שלכם יהיו בתאונות דרכים. אין לי כסף. שהילדים שלך ימותו בתאונת דרכים" (ת/4)**.

ב. ממזכר שערך המתנדב זכריה בידי עולה כי בעת הטיפול בדו"ח התנועה, פתחה הנאשמת בצרור קללות **"אתם נאצים, שיהיה לכם תאונות דרכים ושתמותו"**. כמו כן, אמרה שתדליק נרות למותם, העליבה את השוטרת פרץ וקיללה אותה כל הזמן (ת/3).

ג. מהודעת השוטרת שירלי פרץ עולה כי לאחר שהסבירה לנאשמת את מהות העבירה, ולאחר שזו טענה כי בסך הכל ירדה לשניה מהרכב, היתה תקלה בכספומט ואם היה מגיע נכה יכול היה לצפור, החלה השוטרת ברישום דו"ח תנועה. בשלב זה התפרצה הנאשמת בצעקות ובקללות, כשהיא מתייחסת לשוטרת ולמתנדב. היא הטיחה בהם: **"שתמותו בתאונות דרכים. אני אדליק כל יום שהילדים שלך ימותו בתאונות דרכים, את נאצית, את אפילו יותר גרועה מנאצית, שתמותי, שתמותי, שהילדים שלכם ימותו בתאונות דרכים, שהנכדים שלכם ימותו בתאונות דרכים"**. השוטרת ציינה כי הדברים שהטיחה בה הנאשמת פגעו בה מאוד, ואולם היות ונאלצה לנסוע מהמקום על מנת לטפל בתאונות דרכים אליה הוזעקה, הגישה את התלונה ביום שלמחרת (ת/2).

ד. בהודעתה טענה הנאשמת כי השאירה את רכבה למשך מספר דקות עם אורות מהבהבים וכשיצאה מהבנק ראתה ניידת משטרה שחסמה אותה. השוטרת הטיחה בפניה כי היא חונה כ-7 דקות בחניית נכים והנאשמת טענה שלא ידעה שמדובר בחניית נכים. בשלב זה, התחננה הנאשמת לשוטרת שתימנע מרישום דו"ח, היות והיא סטודנטית נעדרת יכולת כלכלית לשלם. מששמעה את המתנדב שואל את השוטרת אם הקנס הוא על סך 500 או 1,000 ₪, **"אני שמעתי את זה וממש איבדתי את הכלים והשתחרר לי הרסן פתאום וכל העצבים שקשורים במצב הכלכלי הרע הנוכחי שלי בחיים יצאו, ואני קיללתי את השוטרת... אמרתי לה שהילדים שלך ימותו בתאונות דרכים..."**

ה. האם אמרת לשוטרת והמתנדב שימותו בתאונות דרכים ושהילדים שלהם והנכדים שלהם ימותו בתאונות דרכים ואת מוכנה להדליק נר כל יום ושהם נאצים?

ו. אני אמרתי את הדברים האלה בלשון נקבה יחיד וזה הפניתי רק לשוטרת חוץ מהמילה נאצים שאותה אמרתי ברבים. אני מצטערת ואני לא יגיד דברים כאלה עוד פעם יותר לשום עובד ציבור וגם אני לא יעצור אפילו לרגע בחניית נכים" (ת/1).

טיעוני ב"כ הנאשמת

3. ב"כ הנאשמת טען שתי טענות משפטיות - האחת, טענה מקדמית לפיה יש להורות על ביטול כתב האישום שכן העובדות המתוארות בו אינן מהוות עבירה של העלבת עובד ציבור, זאת בהתאם לסעיף 149(4) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982; השניה, ולחילופין, לפיה גם אם ייקבע שהעובדות מהוות עבירה של העלבת עובד ציבור, הרי שעומדת לנאשמת הגנה של זוטי דברים בהתאם לסעיף 34 לחוק העונשין, תשל"ז-1977.

להלן נביא, בקצרה, עיקרי טענות ההגנה:

א. **העובדות אינן מהוות עבירה** - בהפנותו להלכה שנקבעה בדנ"פ 7383/08 **אונגרפלד נ' מדינת ישראל** (11.7.11) (בעקבות רע"פ 2660/05 **אונגרפלד נ' מדינת ישראל** (13.8.08)), טען הסניגור כי אין בדברי הנאשמת לשוטרת ולמתנדב - הגם שאין חולק שאינם ראויים - כדי לפגוע בנקיון כפיהם, טוהר מידותיהם,

יושרם או תפקודם המקצועי. לאמור, אין בדברי הנאשמת כדי לפגוע בליבת כבודם כבני אדם וכמשרתי ציבור, שכן מדובר באמירות כלליות; הסניגור הפנה לכך שהשוטרת פנתה להגיש תלונה אך ביום שלמחרת המקרה, ללמדך על שיהוי מצידה בהגשת התלונה המלמד על כך שלא נפגעה מדבריה של הנאשמת בצורה כזו שלא איפשרה לה להמשיך ולתפקד; הסניגור מודע לרגישות שיש לעם היהודי בכל הנוגע לשימוש בביטויים כמו "נאצי" או ביטויים אחרים הלקוחים מתקופת השואה, אולם לטענתו קיים הבדל בין הטחת המילה "נאצי" כלפי יהודי ניצול שואה לבין הטחת אותה מילה באדם שהוא, לכל הפחות, דור שלישי בארץ, או לאדם שאינו בן למשפחה ניצולת שואה; עוד טען הסניגור שככל שחולף הזמן, עוצמת הפגיעה מהביטוי "נאצי" הולכת ופוחתת.

ב. **זוטי דברים** - הטענה היא שלא כל אמירה ולא כל התבטאות מצדיקות הגשת כתב אישום פלילי. מבחינת טיבו של המעשה - מדובר באמירה אחת פוגענית שבאה בעקבות "משא ומתן" בין הנאשמת לשוטרת אודות כתיבת דו"ח תנועה. בהיסטוריה של מדינת ישראל נעשה שימוש, ויותר מפעם אחת, בביטוי "נאצי" מבלי שהדוברים הועמדו לדין פלילי; מבחינת נסיבות המעשה - ההתבטאות באה על רקע חסרון כיס ומצב כלכלי קשה של הנאשמת. הנאשמת, סטודנטית באוניברסיטת אריאל, נקלעה למצוקה כלכלית ונלחצה מאפשרות רישום הדו"ח. הנאשמת הבינה שטעתה בשיקול דעתה, התנצלה והביעה חרטה; מבחינת תוצאות המעשה - הפגיעה בשוטרת לא היתה חמורה, שכן היא המשיכה בשגרת עבודתה ונפנתה להגיש תלונה בשיהוי בן יום; מבחינת האינטרס הציבורי - הגם שהאמירות אינן ראויות, הרי שפגיעתה של הנאשמת במשרתי הציבור לא היתה קשה. לפיכך, על בית המשפט לקבוע כי מדובר במקרה "קל ערך" ולהורות על זיכוייה של הנאשמת.

דין והכרעה

4. סעיף 288 לחוק העונשין קובע:

"המעליב בתנועות, במילים או במעשים, עובד הציבור, או דיין או פקיד של בית-דין דתי או חבר ועדת חקירה לפי חוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968, כשהם ממלאים תפקידם או בנוגע למילוי תפקידם, דינו - מאסר ששה חדשים".

העבירה של העלבת עובד ציבור שייכת לסוג העבירות המגבילות את עקרון היסוד החוקתי של חופש הביטוי. מדובר בעבירה בעלת "רקמה פתוחה" שניסוחה טעון פרשנות. בשל הרגישות המובנית בהגשת כתב אישום אשר יש בו, מניה וביה, כדי להגביל את חופש הביטוי של אדם מחד, ומאידך קיומו של אי ודאות האם אמירה מסוימת נכנסת להגדרת העבירה, יצאה מלפני היועץ המשפטי לממשלה הנחייה מס' 4.1103 הבאה לקבוע "עקרונות מדיניות כלליים לצורך 'אכיפה מושכלת' של עבירה רגישה זו על ידי רשויות התביעה. נקבע כי על התביעה לנהוג במדיניות של ריסון ואיפוק כאשר מדובר בהעמדה לדין של עבירה זו.

בדנ"פ 7383/08 **אונגרפלד נ' מדינת ישראל** (11.7.11) נדונו, בין היתר, יסודות עבירת העלבת עובד ציבור, פרשנותה וגבולות התפרשותה. דעת הרוב, מפי כב' הש' פרוקצ'יה, קבעה, בין היתר, כך:

"כדי שהעלבה תיכנס בגדרו של האיסור הפלילי, עליה לפגוע בליבה העמוקה של כבוד האדם במילוי תפקידו.

בהעלבה כזו עשוי להתקיים המבחן המחמיר של וודאות קרובה לפגיעה ממשית בתיפקודו של עובד הציבור והשירות הציבורי. כך, למשל, העלבת עובד ציבור שיש בה פגיעה בנקיון כפיו, בטוהר מידותיו, או האשמתו בשחיתות עשויים להוות "העלבה" במובן האיסור. הטחת גידופים או קללות, הגם שיש בהם אלימות מילולית, אך אין בתוכם ובצורת השמעתם פגיעה בליבה העמוקה של כבוד האדם, לא יהוו "העלבה" אסורה, גם אם תוכנם ואופן השמעתם עלולים להיות קשים ופוגעניים" (פיסקה 26 לחוות דעתה של כב' הש' פרוקצ'יה).

וכן:

"העלבה" במשמעות הנורמטיבית של האיסור תיחד, אפוא, למקרים חריגים וקיצוניים בהם קיימת ודאות קרובה כי הפגיעה הצפויה ממנה עלולה לא רק לפגוע בעובד הציבור כפרט, אלא גם לפגוע פגיעה ממשית וקשה באופן מילוי תפקידו הציבורי, ובכך לפגוע במערכת השירות הציבורי ובאימון הציבור בה... ההיזקקות למבחן ההסתברותי ברמה של 'ודאות קרובה' מצר, אפוא, את תחום התפרשותה של העבירה, ומותיר את החלתה למקרים קיצוניים שבהם האמירה העולבת יוצרת ודאות קרובה לפגיעה ממשית באופן מילוי תפקידו הציבורי של עובד הציבור, ואגב כך, לפגיעה במערכת השירות הציבורי ולאמון הציבור בה" (פיסקאות 32-33 לחוות דעתה של כב' הש' פרוקצ'יה).

וראה גם הדברים הבאים שנכתבו על ידי כב' הש' פרוקצ'יה ברע"פ 2660/05 אונגרפלד נ' מדינת ישראל (13.8.08), ההליך שקדם לדנ"פ 7383/08 הנ"ל:

"59. גבולותיה של הנורמה הפלילית האוסרת על העלבת עובד ציבור נקבעים כפרי איזון בין שני כוחות מנוגדים: הכח האחד, תכליתו להגן על עובד הציבור במילוי תפקידו, ודרך הגנה זו, להגן על השירות הציבורי בכללותו. הכח האחר, הנוגד, תכליתו להותיר מרחב מספיק לחופש הביטוי והביקורת של האזרח כנגד מוסדות השלטון, השירות הציבורי, ועובדיו. מתח ערכים זה הוא הקובע את מרחב התפרשותה של הנורמה הפלילית. נקודת האיזון בין הערכים הנוגדים נקבעת בשני מעגלים - פנימי וחיצוני.

60. המעגל הפנימי עניינו בפרשנות הנורמה הפלילית מתוכה, על רקע הערכים הכלליים של השיטה, וההגנה החוקתית הניתנת לחופש הביטוי. בהשראת אמות המידה של פסקת ההגבלה שבחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, נדרשת פרשנות תכליתית מצמצמת של הנורמה הפלילית, וייחודה למצבים חריגים וקיצוניים בלבד של העלבה, שמתקיים בה מבחן הודאות הקרובה לפגיעה ממשית ביכולת התיפקוד של עובד הציבור, בהשלכתו על השירות הציבורי כולו. כאשר מדובר בפגיעה בליבה הפנימית העמוקה של כבודו של עובד הציבור כאדם, בהשלכה על כבודו ואמינותה של המערכת הציבורית, ובהתקיים מבחן הודאות הקרובה לפגיעה ממשית כאמור, מתקיים מעשה 'העלבה', אשר בשילוב עם היסוד הנפשי מסוג מודעות, מקיים את יסודות העבירה... אשר לפגיעות שאינן מגיעות כדי העלבה בדרגה חמורה וקיצונית, נדרש עובד הציבור לרמת סיבולת גבוהה, לנחישות ויכולת עמידה בלחצים ובקשיים שונים, שהם מנת חלקו של משרת הציבור.

במעגל הפנימי העוסק בפרשנות יסודות העבירה מתוכה, איזון זה בין חופש הביטוי לאינטרס ההגנה על עובד הציבור והשירות הציבורי מגדיר את משמעותו הנורמטיבית של יסוד ה'העלבה', ותוחם אגב כך את תחומי התפרשותה של העבירה".

5. יש איפוא לבחון האם דבריה של הנאשמת לשוטרת ולמתנדב - ובייחוד השימוש במילה "נאצי" - פגעו בליבה העמוקה של כבוד האדם במילוי תפקידו; האם מתקיים בענייננו המבחן המחמיר של וודאות קרובה לפגיעה ממשית בתיפקודו של עובד הציבור והשירות הציבורי - זאת גם בהנחה שעובד הציבור נדרש לרמת סיבולת גבוהה, לנחישות

ולכולת עמידה בלחצים ובקשיים שונים שהם מנת חלקו של עובד הציבור.

על השימוש במונח "נאצי" בפסיקת בתי המשפט בישראל

6. עיון בפסיקת בתי המשפט בישראל, על כל ערכאותיהם, מגלה כי שופטי ישראל נוקטים, ומן הסתם ימשיכו לנקוט, אפס סבלנות כלפי מי שמכנה את הזולת בכינוי "נאצי". הדברים נאמרים ביתר שאת כשהדברים מופנים כלפי חיילים ושוטרים הממלאים תפקידם כדין. בניגוד לעמדת ב"כ הנאשמת, דומה שהכינוי "נאצי" הוא חוצה תקופות, אין לו מועד פקיעה או תאריך תפוגה. הוא נכרת במלוא שליליותו בהיסטוריה האנושית בכלל והיהודית בפרט, וימשיך תמיד להוות סמל להתגלמות הרוע, החייתיות, שנאת האחר והשונה ושם נרדף לאחריות למוות אכזרי של המונים. זהו מושג מפלצתי שקשה לתארו במונחים אנושיים, שכן הנמנים על מושג זה ומשתייכים אליו אינם ראויים להיקרא בני אנוש. השוואת חייל ישראלי או שוטר ישראלי לחייל נאצי מחזירה אותנו בזמן כ-70 שנים אחורה, אל תקופת מלחמת העולם השנייה, ואל תכנית השמדת העם היהודי כולו, תכנית שגרמניה הנאצית החלה להוציא אל הפועל, כשהיא סוחפת אחריה ומשכנעת את מרבית אזרחיה, חייליה ושוטריה ליטול בה חלק. התורה הנאצית מבוססת רובה ככולה על שנאת האחר והשונה ועל רעיון גזעני המבקש להכחיד את המשך הקיום של קבוצות שאינן נמנות על בני "הגזע הארי". התורה הנאצית דוגלת ברעיון של השמדת עם, ביקשה למחוק את העם היהודי מעל פני האדמה וכמעט הצליחה בכך. לא יפלא, איפוא, כי גישת בתי המשפט כלפי המתבטאים בכינויים כמו "נאצי" הינה תקיפה, בלתי סלחנית ובלתי מתפשרת.

להלן, בהרחבה, תובאנה התייחסויות מן הפסיקה באשר לשימוש במונח "נאצי" בכלל, ובהקשר לעבירה של העלבת עובד ציבור בפרט.

א. ברע"א 10520/03 איתמר בן גביר נ' אמנון דנקנר (12.11.06) ציינה כב' הש' פרוקצ'יה:

"המושג 'נאצי' בעידן שלאחר מלחמת העולם ושואת יהדות אירופה מבטא בעיני אדם בן-תרבות את התגלמותה של החייתיות שבאדם; הוא משקף בעיני יהודי, באשר הוא, את שאול התחתיות אליו עשויה להגיע שנאת אדם על רקע תורה גזענית חשוכה, ואת מקור הטרגדיה האנושית הנוראה שהעם היהודי נפל קרבן לה אך לפני מספר עשורים... 'נאצי' בעיניו של יהודי בארץ ישראל מסמל לא רק משטר שהפך גדול אויבי האנושות, אלא את הקשה שבאויבי העם היהודי בכל הזמנים, אשר הוביל קהילות שלמות של יהדות אירופה למשרפות הגזים, רצח בדם קר מאות ואלפים, שנורו אל תוך קברי אחים, הרג תינוקות, נשים וזקנים ללא אבחנה, הרעיב עד מוות את אסיריו במחנות הריכוז, והוביל אותם למותם מקור וממחלות. זהו מושג הנקשר עם רעיון השמדת-עם, שביקש למחוק את העם היהודי מעל פני האדמה; זהו מושג הנקשר עם תורה גזענית המבקשת להכחיד את המשך הקיום האנושי של קבוצות שאינן נמנות על בני ה'גזע העליון'; זהו מושג שקשה למצות את תוכנו המפלצתי במינוחים שגרתיים" (פיסקה 8 לחוות דעתה).

"... עוצמת ההשפלה והביזוי המתלווים לדימוי כזה היא עמוקה, והוא אינו דומה באופיו לכל גינוי אחר, ויהא פוגעני ככל שיהא... אין לו מקום בהתייחסות אדם אל אדם, ובהתייחסות יהודי אל יהודי" (פיסקה 10 לחוות דעתה).

והמשיכה בענין זה כב' הש' ארבל באותו פסק דין:

"אכן, בצער יש לומר כי הביטוי 'נאצי' הפך שגור בשיח הפוליטי בישראל, ואם בעבר הטחת כינוי זה באדם הייתה מעוררת חלחלה בשומעיה, הרי היום, משנשמע כינוי גנאי זה פעם ועוד פעם, נדמה לעיתים כי הלב נאטם, האוזן מתרגלת לצליל הצורם וחירוף זה הופך 'בן בית' בשיח ושיח הציבורי. העובדה שכינויים אלה נשמעים שוב ושוב ואין השומע נזעק עוד, הפיחות והפגיעה בזיכרון השואה ובלקחיה על ידי השוואת כל מי שעמדו אינן מקובלות על הדובר לארור שבמשטרים, אסור להסכין עמם. קביעה כי משמעותו של הכינוי 'נאצי' בשיח היומיומי הינה מי שנוטל חלק במעשי בריונות גזעניים משמעה קבלת הפיחות דה פקטו בזכר השואה ולקחיה על דרך של התלהמות שניתן להימנע ממנה ואין לקבלה, מה גם שלטעמי, עבור האדם הסביר בישראל הכינוי 'נאצי' עודו מסמל רע החורג הרבה מעבר לבריונות גרידא" (פיסקה 10 לחוות דעתה).

ב. ברע"פ 5579/10 דוד קריה נ' מדינת ישראל (2.8.10) נדון עניינו של מבקש אשר הורשע בבית משפט השלום על פי הודאתו בעבירות של העלבת עובד ציבור והפרעה לשוטר במילוי תפקידו. על פי העובדות, הגיע המבקש, בעודו מלווה באדם נוסף, לרחבת מתחם מערת המכפלה בחברון. השניים היו שתוים וצעקו, ובנסיבות אלו, מנעו השוטרים במקום את כניסתם למערת המכפלה. משכך, פנה המבקש לשוטר ואמר לו: **"אתה נאצי פלאשמורה, מה עליך מאתינופיה בשביל לגרש יהודים, אתה גוי"**. בהמשך, פנה לשוטרים ואמר להם: **"אתם לא יהודים ואל תתפללו איתנו יותר"**. המבקש והאחר הניפו את ידיהם ורגליהם והפטירו קריאות שונות. בהמשך, שב המבקש למקום ומשהבחין בשוטר הצדיע לעברו במועל יד ואמר לו: **"נאצי, זה לא הבית שלך, אתה נאצי ואתה פלאשמורה"**. לשוטר נוסף אמר: **"אתה נאצי פלאשמורה, תתבייש לך להיות פה ותחזור לאתינופיה כי אין לך מה לעשות פה, פלאשמורה נאצי תעוף מפה"**. בית משפט השלום נמנע מלהרשיע את המבקש לאור נסיבותיו האישיות והמלצת שרות המבחן. ערעור המדינה לבית המשפט המחוזי התקבל והמבקש הורשע בדינו ונגזרו עליו, בין היתר, 9 חודשי מאסר על תנאי. בדחותו את בקשת רשות הערעור, התייחס כב' הש' ג'ובראן לעבירת העלבת עובד הציבור בה הורשע המבקש, כמו גם לתוכן ההתבטאות, ואמר דברים נחרצים אלה:

"המעשים בהם הודה המבקש הם חמורים ביותר, ומבטאים זלזול בוטה וקשה ביותר בנציגי החוק, כפי שציין בית המשפט המחוזי:

'אין חולק, כי העבירות שביצע המשיב חמורות וראויות לכל גינוי והוקעה. העובדה כי המשיב עוסק בחינוך מעצימה את חטאו, באשר הוא מי שאמור לשמש דוגמא אישית בעבור תלמידיו... והנה, שלושה שוטרים, בעת מילוי תפקידם... נאלצו להתמודד באופן ענייני ומושכל מול המשיב, עת השפילים, לעג להם, ביזה וקילל אותם, זאת בסגנון אלים ובוטה, תוך שימוש במילות קוד היסטוריות אפלות ומרושעות, טעונות עד כאב, עד דמעות, מהן מדיף ניחוחו הנורא של מוות בייסורים ואובדן צלם אנוש. ומדוע כך נהג? הגורם החיצוני לכך היה לא יותר מאשר צבע עורם של אותם שוטרים ומראם החיצוני... יוזכר, כי לפנינו אירוע מתמשך דו-שלבי. תחילה, בשעה 12:00 לערך של אותו היום, היה המשיב שתוי, עד כי השוטרים לא מצאו לנכון לייחס כל ערך או חשיבות לדבריו הבוטלים, ולהגיב בהתאם, ומשכך, אף הסיעוהו לביתו, במעין מחווה אנושית יוצאת דופן וראויה לכל הערכה. לאחר מכן, בחלוף מספר שעות, בשעה 17:40 לערך, שב המשיב למקום, לשונו - ארסית כשהייתה... חלף ניצול פרק זמן בן מעלה מחמש שעות למנוחה והתעשתות בביתו... שב המשיב לזירת הפשע בה כבר מעד לא מכבר, וכמו לא היו דברים מעולם, המשיך בשלו בנחישות... אלמלא שב המשיב למתחם מערת המכפלה - לעמדת השוטרים, מתוך בחירה מודעת שקיבל כאדם בגיר, לא היה מוגש נגדו כתב האישום דנן... תשתית עובדתית זו יוצקת

שיקולים כבדי משקל לטובת הרשעת הנאשם והטלת כתם מוסרי במעשיו נשוא כתב האישום. לא רק את כבודם של שלושת השוטרים רמס המשיב. לא רק פגיעה אישית נוקבת היא תוצאת מעשיו, באשר התרסתו כוונה כנגד נציגי שלטון החוק במדינה, בזכותם עומדים כולנו כאן'.

אחר קריאת דברים אלו יש לשוב ולהזכיר כי הדעת אינה סובלת שימוש בביטויים כה נלוזים גזעניים ומעוררי חלחלה כנגד שוטרי משטרת ישראל, אשר עושים את עבודתם נאמנה למען שמירת הסדר הציבורי ובטחון הציבור, ואף מסכנים את חייהם לשם כך. איני יודע מאין לקח המבקש את החוצפה ועזות המצח להתנהג בדרך שכזו לשוטרים במהלך מילוי תפקידם. דבריו אינם מהווים רק פגיעה קשה ביותר בשוטרים עצמם אשר נמצאים שם כדי להבטיח את ביטחונם, אלא יש בהם פגיעה קשה ביותר בשלטון החוק ובמדינה כולה, כפי שציין בית המשפט המחוזי. על התנהגות שכזו לא ניתן לעבור לסדר היום וחובה עלינו להכביד את ידינו כנגד מי שלוקחים חרות לעצמם לפגוע בצורה כה קשה בנציגי החוק במדינת ישראל. יש להוסיף בחומרה רבה מעשים בהם אדם לוקח את החוק לידי, לשם פגיעה והעלבה בעובדי ציבור במהלך מילוי תפקידם. מעשים אלו מערערים את המוסכמות הבסיסיות ביותר של החברה הדמוקרטית בה אנו חיים. חברה המכבדת את שלטון החוק ואת זכויותיו של הזולת לא תאפשר פגיעה והעלבה כה קשה של נציגי החוק, וכל פגיעה שכזו צריכה להיתקל בקיר ברזל של אפס סובלנות, על מנת לגדוע אלימות מסוג זה במהירות האפשרית. כאמור על מול אלימות מילולית שכזו המכרסמת ביסודות חברתנו הדמוקרטית יש לנקוט בענישה מרתיעה. הציבור נותן את מבטחו בעובדי הציבור ונציגי החוק, 'וטובת הציבור מחייבת כי יובטח להם שיוכלו למלא את תפקידם ללא מורא וללא פחד... מתוקפנים ומאיימים. לכן הכרח להטיל ענישה של ממש, גם למען ישמעו וייראו' (ע"פ 500/87 בורוכוב נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 8.3.1988)). בתקופה המתאפיינת בגלי אלימות פיזית ומילולית כלפי עובדי ציבור, שומה להגן על השירות הציבורי ועל עובדי הציבור מפני פגיעה בלתי ראויה בכבודם ובמעמדם (רע"פ 2660/05 אונגרפלד נ' מדינת ישראל (טרם פורסם, 13.8.2008)). על כן בתי המשפט מחויבים להכביד את ידם ולתת עונשים מרתיעים (רע"פ 1860/07 נחמני נ' מדינת ישראל (14.6.2007)). על רקע זה נראה כי בית משפט השלום לא איזן כראוי את כלל השיקולים הרלוונטיים, ולכן החלטתו של בית המשפט המחוזי נכונה בנסיבות העניין. מכל מקום ברור הוא שמקרה זה מחייב את הרשעתו בדין, ואין כל מקום להקל עם המבקש, לא מפאת נסיבותיו האישיות, שכאמור אינן יוצאות דופן בצורה מיוחדת, ולא לאור העובדה כי עשה את מעשיו בהשפעת משקאות משכרים, שכן יש לדחות טיעון זה מכיוון שהמבקש שתה משקאות משכרים מתוך בחירה מודעת, ואף חזר על דבריו הקשים לאחר מספר שעות. כולי תקווה כי המבקש הפנים את הפסול שבמעשיו, כפי שציין בבקשתו, והוא יפתח דף חדש כאזרח שומר חוק, המבטא את דעותיו בצורה חוקית, תוך כיבוד עובדי הציבור. אני בטוח כי אם ימשיך בחייו כאזרח נורמטיבי העושה למען העם והמדינה בדרכים חוקיות, תקרה הרשעתו זו אל מול התנהגותו העתידית".

ג. במ"ח 3378/13 פלוני נ' מדינת ישראל (17.7.14) נדונה בקשתו של המבקש לקיים משפט חוזר בהליך פלילי בו הורשע בעבירות של העלבת עובד ציבור ואיומים. על פי העובדות, העליב המבקש שוטר בכך שכונה אותו "נאצי" ואיים עליו שאילולא היה על מדים היה מטפל בו. בהזדמנות אחרת, כינה המבקש שוטר אחר "הומו". בדחותה את בקשתו של המבקש לקיים משפט חוזר, התייחסה כב' המשנה לנשיא (כתוארה אז) נאור לתחולת הלכת אונגרפלד על נסיבות הענין והזכירה כי לא ניתן להגדיר מראש רשימה סגורה של מקרים בהם מתרחשת "העלבה" הטומנת בחובה פגיעה קשה בכבודו של העובד. עוד הזכירה כי נקבע ש"העלבה" מתקיימת כשהיא מכוונת כלפי ליבת כבודו האישי של העובד וכי אין די בביטוי של אלימות מילולית בוטה, אלא נדרשת פגיעה עמוקה בשמו הטוב של העובד שיש בה כדי לבזותו בעיני אחרים. בהקשר לכינוי "נאצי", בנסיבות המקרה דשם, נקבע:

"במקרה דנן, ציין בית משפט השלום בהכרעת דינו את עדותו האוטנטית והמוחשית של השוטר, אשר העיד על תחושות קשות של השפלה ושל עלבון כאשר כונה 'נאצי' על ידי המבקש, בנוכחות אנשים רבים במקום, במסגרת שירותו במילוי תפקידו. זאת ועוד: המבקש פגע במעמדו המוסרי והמקצועי של המתלונן בקשר למילוי תפקידו בשני אירועים שונים. לכך יש להוסיף את מיקומם של דברי העלבון, במערת המכפלה - אשר מהווה מקום נפיץ ורגיש, הן מבחינה בטחונית והן מבחינה פוליטית. אשר על כן, אין בידי לקבל את טענת המבקש, כי לא התקיימו בעניינו יסודות העבירה של 'העלבת עובד ציבור'."

ד. בע"פ 4792/11 כהן נ' מדינת ישראל (1.2.12) נדחה ערעורו של המערער אשר הורשע, בין היתר, בעבירה של העלבת עובד ציבור לאחר שאמר לשוטרת "זונה, בת זונה, שרמוטה" ולאחר שאמר לשוטר בעת חקירתו "נאצי", תוך שהוא מעיף כוס משקה חם לעבר דלת הכניסה, צועק, מניף ידיים ומקלל. חרף העובדה כי המערער אמר את הדברים כשהוא חבול, פניו חתוכות והיה נתון בטרומה, כאוב ומושפל, אישר בית המשפט העליון את ההרשעה בעבירה של העלבת עובד ציבור.

ה. ברע"פ 591/15 חביבי נ' מדינת ישראל (8.2.15) אושרה הרשעתו של המבקש בעבירה של העלבת עובד ציבור לאחר שתלה במתחם הבורסה שתי מודעות בגנותה של עובדת סעד שטיפלה בבני משפחתו בעבר הרחוק. במודעות תוארה המתלוננת כ"חולת נפש, עבריינית ופושעת סדיסטית", "שטן", "יותר גרועים מהנאצים" ועוד חרפות וגידופים. בית המשפט העליון קבע כי הרשעת המבקש בעבירה של העלבת עובד ציבור מבוססת היטב, שכן "עסקינן בביטויים ברף חומרה גבוה, ובנסיבות אשר בהחלט מקיימות את יסודות העבירה."

ו. בע"פ 8927/06 אלפסי נ' מדינת ישראל (14.10.07) התייחס כב' הש' רובינשטיין לשימוש במונח "נאצי" ולאלימות מילולית בכלל וקבע: "במאמר מוסגר אציין, כי איני יכול שלא להתייחס להתבטאויות הקשות מפי המערערת, אף שהורשעה לא בהעלבת עובד ציבור אלא בהפרעה לשוטר. אין ספק שגם בעידנא דריתחא אין מקום לכנות את הזולת בישראל, בודאי לא שוטר ישראלי, בשם 'נאצי' ו'זבל', הן בהקשר היהודי והן בהקשר האנושי הכללי של בין אדם לחברו" (פיסקה ד' לפסק הדין).

ז. בע"פ (י-ם) 1146/97 כהן נ' מדינת ישראל (30.11.00) נדחה ערעורה של המערערת אשר הורשעה בעבירה של העלבת עובד ציבור לאחר שפנתה לקצין מג"ב דרוזי והטיחה בו: "אתה חמאס ומשרת את החמאס". בית המשפט המחוזי קבע כי: "אכן, קורה שבעידנא דריתחא אנשים אומרים דברים שלא היו צריכים להיאמר ומעליבים בכך אנשים אחרים, ופעמים רבות ניתן להתעלם מדברים כאלה. אולם, כאשר אדם משתמש במונחים כגון: 'נאצי' כלפי יהודים, ובמיוחד כלפי יהודי ניצול שואה, או 'חמאס' כלפי ישראלי דרוזי - יש בכך עלבון חריף, ואין מושגים אלה נופלים במסגרת 'חופש הדיבור'... ב"כ המערערת טוען שמדובר בזוטי דברים, וכאמור לעיל - אין הדבר כן. מדובר בעלבון חריף."

ח. בת"פ (י-ם) 6109-08 מדינת ישראל נ' בן שור (8.7.13) הורשע הנאשם, בין היתר, בעבירה של העלבת עובד ציבור, לאחר שכינה את חיילי צה"ל "נאצים, אוהבי ערבים". בגזר הדין כתבה כב' הנשיאה שולמית דותן את הדברים הבאים: "אכן, כינוי הגנאי בו כינה הנאשם את החיילים הוא מן הקשים שבגינויים. דומני, כי אין עלבון גדול מזה לחייל בצבא ההגנה לישראל, הנובע מההקבלה כביכול בינו לבין חייל במשטר הנאצי האכזרי

בתקופה החשוכה ביותר בהיסטוריה היהודית, ועדויותיהם של החיילים בדבר תחושת ההשפלה והביזוי שחשו עקב הכינוי הנ"ל, כפי שהן מובאות בהכרעת הדין - מדברות בענין זה בעד עצמן... אין ספק, כי בכנותו את החיילים בכינוי 'נאצים' פגע הנאשם בליבה העמוקה ביותר של כבודם ותדמיתם, בזו הנוגעת לטוהר מידותיהם ולמידת האנושיות המופגנת על ידם בעת מילוי תפקידם... אף אם היה הנאשם מצוי בסערת רגשות, כפי שטען, אין בכך להצדיק האלימות המילולית הבוטה בה נקט כלפי החיילים...". ובהמשך: "טענת ב"כ הנאשם, לפיה הכינוי 'נאצי' הוא כינוי השגור בשיח הציבורי הישראלי, ועל כן יש בכך כדי להביא להקלה בעונשו של הנאשם - אינני יכולה לקבלה. דווקא הקלות הבלתי נסבלת בה עושה הציבור הישראלי שימוש בכינוי נלוז זה, במיוחד כלפי עובדי ציבור ונציגי חוק - מחייבת הכבדה בענישה והעברת מסר חינוכי לכלל הציבור, כי מדובר בתופעה שאין להסכין עימה".

ערעור שהגיש הנאשם על פסק הדין לבית המשפט המחוזי נדחה (ע"פ (י-ם) 8095-09-13 בן שור נ' מדינת ישראל (12.2.14) (לא פורסם)).

ט. בת"פ (אשדוד) 1162-09 מדינת ישראל נ' שמחי (6.5.10) הורשע הנאשם בעבירות של העלבת עובד ציבור, הכשלת שוטר והתנגדות למעצר חוקי, בין היתר, בשל העובדה שמשעוכם על ידי שוטר תנועה שביקש רשיונותיו, הטיח בו את הדברים הבאים: "יא בן זונה, בטח אנסו את אמא שלך... יא בן זונה, אני עוד אדאג שיפטרו אותך, יא בן זונה אני יכול להיות אביך... מה אתה יכול לעשות, זרע של גורבאצ'וב, אתה פשוט נאצי, אני אדאג שיפטרו אותך יא בן זונה".

בהתייחס לאמירות אלה קבע בית המשפט: "לטעמי, לקרוא לשוטרים נאצים, במדינת ישראל היהודית, זו פגיעה שהיא מעבר לפגיעה בשוטר עצמו. זו אמירה הפוגעת במשטרה ובתפקודה, ולא יעלה על הדעת שבית משפט בישראל יתיר לאזרחי המדינה לקרוא לשוטריה נאצים. למילה זו קונוטציה קשה ביותר. הקמתה של מדינה יהודית באופייה, בה משרתים בעיקר שוטרים יהודים - באה בין היתר כדי למנוע הישנות מראהו של הקלגס הנאצי במדים המתעמר בבן מיעוטים בשל דתו ולאומיותו. הדברים ידועים וברורים ואין מקום להכביר מילים על כך".

7. עיננו הרואות כי, ההלכה הנוהגת במדינת ישראל הינה כי אזרח המכנה חייל או שוטר הממלאים תפקידם כדין בכינוי "נאצי" או בכינוי בעל קונוטציה דומה - דינו להיות מורשע בעבירה של העלבת עובד ציבור, ואין זה מעלה או מוריד אם הדברים נאמרו בעידנא דריתחא, מן השפה ולחוץ, בהיעדר שיקול דעת, מתוך מצוקה כלכלית, לצורך "שכנוע" איש המרות להימנע מרישום דו"ח או מעשיית פעולה אחרת שבתחום סמכותו או מכל סיבה סובייקטיבית אחרת. בניגוד לעמדת ההגנה, שימוש במונח "נאצי" כלפי איש מרות הממלא תפקידו כדין הוא מחוץ ל"כללי המשחק", מהווה קו אדום ברור שאסור לחצותו ובשום פנים ואופן אינו חוסה תחת כנפי חופש הביטוי.

8. כפי שנקבע בפסיקה, השימוש בכינוי "נאצי" מהווה פגיעה בליבה העמוקה של כבוד האדם, משפיל, פוגע, מבזה ומטרתו הנלווה לפגוע בשוטר או בחייל ולדמות אותם לשוטרים עם המדים הנאציים מתקופת גרמניה הנאצית במלחמת העולם השנייה. אכן, על פי הפסיקה נדרשים לובשי המדים, אשר באים תכופ במגע עם ערב רב של אזרחים - מהם אזרחים מתוסכלים העומדים בפני דו"ח תנועה, עיכוב או מעצר - לגלות מידה רבה של איפוק, סבלנות והכלה.

ואולם, כדברי בית המשפט העליון, מקום בו אזרח מבזה את השוטר, פוגע בו ומכנה אותו "נאצי", על המערכת המשפטית לגלות אפס סובלנות כלפי אקט משפיל זה ובכך, להגן על כבודם ומעמדם של השוטרים והחייילים הממלאים תפקידם נאמנה בשמירה על בטחון הציבור ושלומם.

9. ואם נחזור לענייננו - כפי שמסרה השוטר בהודעתה (ת/2) דבריה של הנאשמת מאוד פגעו בה. למעשה, כפי שצינו לעיל, הטחת דברים כה קשים באדם - על אחת כמה וכמה בשוטר במדינת ישראל היהודית - מהווים פגיעה קשה בליבת כבודו והדברים הם מן המפורסמות שאין צריכות ראייה; אין כל נפקות לעובדה כי השוטר הגישה את התלונה למחרת היום. ראשית, השוטר הבהירה כי מיהרה לטפל בארוע דחוף אחר (תאונת דרכים), ושנית, כאמור, היא הבהירה כי נפגעה עד מאוד מדבריה של הנאשמת; אין להתחשב בעובדה כי הדברים נאמרו על ידי הנאשמת בעידנא דריתחא, והיה עליה לשלוט בעצמה, לכלכל מילותיה בתבונה ולנסות לשכנע את השוטר להימנע מרישום הדו"ח בדרכי נועם. זאת ועוד, ממילא נתונה היתה לנאשמת הזכות החוקית לפנות לרשויות התביעה בבקשה לשקול ביטול הדו"ח או לפנות לבית המשפט בבקשה להישפט; העובדה כי הנאשמת הגדילה לעשות והוסיפה ביטויים מעליבים נוספים כלפי השוטר והמתנדב, דוגמת **"שתמותו בתאונת דרכים"**; **"אני אדליק כל יום שהילדים שלך ימותו בתאונת דרכים"** - אף היא מעצימה את מידת הפגיעה בהם והמכלול כולו עלול, במידת וודאות גבוהה, להביא לפגיעה בשוטרים ובמשטרה כולה ולשבש פעילותם של אנשי אכיפת החוק.

10. לאור כל האמור לעיל, אני דוחה את הטענה המקדמית שהעלתה הנאשמת וקובע שהעובדות המנויות בכתב האישום מהוות עבירה של העלבת עובד ציבור וכי הנאשמת ביצעה עבירה זו.

זוטי דברים?

11. סעיף 34. לחוק העונשין קובע כי **"לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה, אם, לאור טיבו של המעשה, נסיבותיו, תוצאותיו והאינטרס הציבורי, המעשה הוא קל ערך"**.

הסעיף מאפשר לבית המשפט "ליטול ממעשה את פליליותו, בשל היותו "חסר-משמעות" מן ההיבט של "האינטרס הציבורי" וזאת אף על פי שפורמאלית נתקיימו יסודות העבירה ומן ההיבט הטכני העבירה נעברה... התנאים ליישום הסייג מפורטים בגוף ההוראה והם: אם "טיבו של המעשה, נסיבותיו, תוצאותיו והאינטרס הציבורי" מלמדים כי "המעשה הוא קל ערך" והגישה הרווחת היא שהמדובר ב"תנאים" מצטברים, כאשר האחרון בהם - "האינטרס הציבורי" הוא המכריע (ראה כב' השופט קדמי על הדין בפלילים, חלק ראשון, עמ' 555-556).

12. בע"פ 807/99 **מדינת ישראל נ' עזיזיאן** (8.12.99) אימץ בית המשפט העליון את המבחנים שנקבעו על ידי בית המשפט המחוזי בע"פ (מחוזי ת"א) 1720/95 **מדינת ישראל נ' יוסף**, לגבי השיקולים שצריכים להנחות את בית המשפט בבואו להכריע בטענת הגנה זו:

"באשר לשיקולים הצריכים להנחות את בית המשפט בבואו להכריע בטענת הגנה זו לגופה, לאחר שמיעת הראיות, הרי שאלה צריכים להיבחן לפי טיבו הקונקרטי של המעשה והאינטרס הציבורי וההגנה תתקבל רק באותם מקרים בהם אין במעשה עצמו מידה מינימלית של סכנה לערך החברתי המוגן ואין הוא הולם מבחינה

עניינית את המושג של עבירה פלילית. לעומת השיקולים המנחים את בית המשפט, דרך משל, בבואו לבחון את הסעד של מבחן ללא הרשעה, והכוללים בצד נסיבות הענין וטיב העבירה את אופיו של הנאשם, עברו, גילו, תנאי ביתו, בריאותו הגופנית ומצבו השכלי (סעיף 1 לפקודת המבחן [נוסח חדש] התשכ"ט-1969), הרי שהדגש לענין ההגנה של זוטי דברים מושם על טיבו של המעשה הקונקרטי עצמו 'נסיבותיו, תוצאותיו והאינטרס הציבורי'. עפ"י בחינת המעשה לאורם של מבחנים אלה, עשוי השופט להגיע לכלל מסקנה אם אכן הדברים אמורים בעבירה מבחינה טכנית פורמלית אשר מבחינה מהותית מתאים לה הכלל 'העדר ענין לציבור'. כפי שמצינו לא ניתן לערוך מראש רשימה סגורה ומפורטת של המקרים הראויים להיכנס בד' אמותיה של ההגנה דנן, קרי מקרים הנמצאים 'מתחת לאותו סף של חומרה ואנטי חברתיות', אלא יש לבחון כל מקרה לפי נסיבותיו. בחינה זו צריכה להיעשות בזהירות מרובה, כדי שלא לרוקן מתוכן דווקא את העבירות הקלות, וכל זאת בהתחשב בתוצאה המחוייבת מקבלת ההגנה, שהינה זיכוי של הנאשם".

13. בענייננו, אינני סבור כי דבריה של הנאשמת לשוטרת ולמתנדב הינם "קלי ערך" או כי אין בהם מידה מינימלית של סכנה לערך החברתי המוגן עד כדי שאינם הולמים את המושג עבירה פלילית. כמו כן, אני סבור שהאימרה שהטיחה הנאשמת בשוטרת ובמתנדב נגועה במידה בלתי מבוטלת של אנטי-חברתיות, באופן שלא מאפשר לקבל טענתה שמדובר ב"זוטי דברים". כפי שעמדנו בהרחבה לעיל, הנאשמת פגעה באופן קשה בערך המוגן שבעבירה - שמירה על ליבת כבודו של עובד הציבור מפני אלימות מילולית, העלבה, ביזוי או פגיעה שיש בה כדי להשליך על תפקודו של עובד הציבור והמערכת הציבורית אליה הוא משתייך. כאמור, קיימת חשיבות עליונה בהרשעת מבצעי העבירה בנסיבותיה, על מנת להעביר מסר ברור וחד משמעי לפיו מערכת המשפט לא תסבול אמירות פוגעניות ומבזות כלפי עובדי הציבור הממלאים תפקידים כדן, וזאת על מנת לחזק את האחרונים למען ימשיכו בעבודתם ולא יירתעו מלמלא תפקידם כהלכה. הגדרת מעשיה של הנאשמת והתבטאויותיה החמורות כלפי השוטרים כ"זוטי דברים" תביא לזילות ולפיחות במעמדה של עבירת העלבת עובד הציבור, בנסיבות ביצועה בתיק זה, ותרקן אותה מכל תוכן - זאת בניגוד גמור להתייחסות בית המשפט העליון למבצעי אותה עבירה בנסיבות דומות. כאמור, גם הפסיקה שהובאה בהרחבה לעיל, תומכת במסקנה משפטית זו.

14. עיינתי בפסיקה אליה הפנה ב"כ הנאשמת ואין הנדון דומה לראיה - כך במקרה אחד ביטל בית המשפט כתב אישום מן הסיבה שדברי איום שהשמיע נאשם כלפי בת זוגו בעת ויכוח בסכסוך גירושין אינם עונים על הגדרת עבירת האיומים, והוסיף כי לאחר שבני הזוג התגרשו והאיום היה "סירוב לתת גט", הרי שמדובר בזוטי דברים (ת"פ (כ"ס) 51446-06-14); במקרה אחר זוכה נאשם בשל זוטי דברים לאחר שאמר לבת זוגו, בעת סכסוך גירושין רווי יצרים, "שלא איכפת לו להיכנס לכלא, אני יודע איפה גרים המשפחה שלך, אני לא איכפת לי מכלום" (ת"פ (י-ם) 27885-11-10); ענין נוסף הוא זיכוי מזוטי דברים כשיוחסה לנאשם אמירה כלפי בת זוגו לפיה "הוא יתן לה אגרוף". ואולם, הזיכוי בא לאחר שהנאשם זוכה ממרבית עובדות כתב האישום ומעבירות חמורות יותר שיוחסו לו, תוך שבית המשפט מציין כי ספק אם היה מוגש כתב אישום בגין האמירה הנ"ל לבדה (ע"פ (מרכז) 39031-05-12); גם בע"פ (מרכז) 30256-02-14 דובר במערער שזוכה מחמת זוטי דברים בשל צביטה שצבט את בתו בירכה, ואולם גם כאן הזיכוי בא על רקע זיכוי של הנאשם מעבירות חמורות יותר שיוחסו לו מלכתחילה.

15. על כן, ראיתי לדחות את בקשת הנאשמת לזכותה מכוח הסייג של זוטי דברים.

סוף דבר

16. נוכח האמור לעיל, אני מרשיע את הנאשמת בעבירה של העלבת עובד ציבור, בניגוד לסעיף 288 לחוק העונשין, תשל"ז-1977.

ניתנה היום, כ"ה אלול תשע"ה, 09 ספטמבר 2015, במעמד ב"כ המאשימה, הנאשמת ובא כוחה.